

Prof.dr hab. Jan Karczewski
Kierownik Z-du Zdrowia Publicznego
Państwowa Szkoła Wyższa
Biała Podlaska

Recenzja

Rozprawy doktorskiej na stopień dr n. o zdr. mgr Bożeny Ewy Kopcych nt. „Oczekiwania chorych i ich rodzin/opiekunów w zakresie wykonywanych świadczeń pielęgniarских w opiece domowej.” wykonanej pod kierunkiem dr hab. Jolanty Lewko z Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku – zlecona Uchwałą Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu UMB z dnia 17 kwietnia 2018r.

Wydłużenie średniego czasu trwania życia na świecie ma związek z dynamicznym postępowaniem w naukach medycznych, tak klinicznych jak i podstawowych. Istotny wpływ ma tu również rosnąca zamożność społeczeństw świata, szczególnie w krajach europejskich, w tym także w Polsce. Zwiększający się stale w populacji generalnej odsetek ludzi po 65 roku życia, a jeszcze szybciej po 80 roku, stawia przed opieką medyczną nowe, nieznane dotąd wyzwania. Szczególne zadania stają przed pielęgniarkami sprawującymi opiekę domową zwykle nad ludźmi samotnymi, starszymi, niesamodzielnymi, po przebytych zabiegach, nieuleczalnie chorymi itp. Rzeczywiste potrzeby kadrowe, szczególnie pielęgniarek ze specjalizacją, boleśnie zderza się z rzeczywistością polskiej służby zdrowia. Bołączki tego zawodu są powszechnie znane i wymienianie ich w tym miejscu uważam za zbędne. Szczegółowo opisała i omówiła je Doktorantka we wprowadzeniu i we Wstępie rozprawy i stanowi ono bardzo dobre wprowadzenie do dalszej części pracy.

Zlecona mi do recenzji dysertacja posiada typowy układ dla tego typu prac. W zwięzłym wprowadzeniu składającym się z 4 podrozdziałów liczącym 20 stron, Autorka w sposób syntetyczny omawia aktualny stan wiedzy na tematy związane z opieką długoterminową w sektorze usług medycznych w Polsce i na świecie, rolę i zadania pielęgniarstwa w opiece domowej w świetle przemian systemowych oraz omawia satysfakcję pacjenta jako miernik jakości usług medycznych w pielęgniarstwie w opiece domowej. Przedstawia sytuację zawodową pielęgniarek w aspekcie oczekiwań społecznych i faktycznych możliwości ich spełnienia. Wstęp jest bogato ilustrowany aktualną literaturą tematu, co świadczy o bardzo dobrym przygotowaniu Doktorantki do podjęcia badań.

Reasumując stwierdzam, że Wstęp (choć powinien zostać a nie został użyty jako tytuł 4 pierwszych rozdziałów) rozprawy doktorskiej mgr Bożeny Ewy Kopcych) stanowi właściwie dobrane i przedstawione kompendium wiedzy na tematy związane z tematyką pracy doktorskiej. Stanowi on jednocześnie dobre wprowadzenie do właściwego tematu rozprawy, który został szczegółowo przedstawiony w Rozdziale „Założenia i cel pracy”.

Rozdział ten składa się z 2 części. Doktorantka najpierw szeroko pisze, aż na 3 stronach, o założeniach, co tak naprawdę należy potraktować, zdaniem recenzenta, jako kontynuację wprowadzenia do tematu pracy i można je w tym miejscu w takiej formie pominąć. Cel zasadniczy, jak również cele szczegółowe zostały sformułowane poprawnie i odpowiadają problemowi badawczemu, który został przedstawiony w tytule rozprawy. Tak przedstawiony cel uważam za ciekawy i oryginalny, mający również charakter poznawczy i praktyczny. W celu uszczegółowienia badań Autorka precyzuje 4 cele szczegółowe, które umiejętnie łączy z 4 hipotezami badawczymi. Wątpliwości recenzenta budzi zamieszczanie w celu pracy problemów badawczych. Należałoby je raczej umieścić w założeniach.

W Rozdziale „Materiał i metody” Mgr Bożena Kopcych w badaniach wykorzystwała kilka narzędzi badawczych takich jak:

- metoda sondażu diagnostycznego w postaci autorskiej ankiety. Pytania mają charakter zamknięty i otwarty, są sformułowane jasno i układają się w sposób logiczny.
- Standaryzowana Skala Akceptacji Choroby w polskiej adaptacji Juczyńskiego,
- Standaryzowana Skala Satysfakcji z Życia, również w adaptacji Juczyńskiego, w wersji dla specjalistów nie będących psychologami,
- Standaryzowana Skala Wsparcia Społecznego opracowaną przez Kmiecik-Baran,
- Skala Newcastle (zadowolenia z pielęgnacji) w walidowanej polskiej wersji.

Należy podkreślić, że rzadko zdarza zastosowanie tak bogatego zestawu narzędzi badawczych w dysertacjach doktorskich. Zastosowane narzędzia badawcze zostały przez Doktorantkę w tej części rozprawy szczegółowo omówione.

Zdaniem recenzenta dobór narzędzi badawczych jest właściwy, gwarantuje w pełni realizację założonych celów pracy. Grupa badanych pacjentów objętych pielęgniarstwą opieką domową licząca 148 osób oraz grupa członków rodzin/opiekunów w liczbie 184 gwarantuje uzyskanie poprawnych wyników i umożliwia przeprowadzenie ich właściwej analizy statystycznej, co zostało szczegółowo omówione w końcowej części tego Rozdziału. Dobór metod statystycznych jest poprawny i gwarantuje właściwą ocenę wyników badań.

Rozdział „Wyniki”, liczący 50 stron, stanowi najobszerniejszą część rozprawy. Autorka w sposób bardzo przejrzysty przedstawia wyniki badań uzyskane w oparciu o zastosowane narzędzia badawcze. Wyniki te zawarte są w 34 tabelach i na 20 rycinach, opatrzonych obszernymi komentarzami, pogrupowanych w 5 podrozdziałach, co znacznie ułatwia lekturę pracy. Komentarze do wyników badań stanowią dobre wprowadzenie do kolejnego rozdziału, którym jest „Dyskusja”.

W rozdziale tym na tym na 21 stronach Doktorantka w sposób bardzo dojrzały, znamionujący dobrą znajomość tematu dysertacji opartą o szeroko cytowaną literaturę, dyskutuje uzyskane przez siebie wyniki badań i konfrontuje z doniesieniami innych autorów. Dyskusję oparła o uzyskane wyniki badań w następujących grupach tematycznych:

- charakterystyka demograficzno-społeczna środowisk objętych pielęgniarstwem opieki domową,
- rodzina w sytuacji choroby,
- zadowolenie chorego jako wyraz jakości pielęgniarstwa domowego,
- podsumowanie, (będące jednocześnie dobrym wprowadzeniem do wniosków z badań)

We rozdziale „Wnioski”, kończących pracę, Autorka przedstawia 8 wniosków będących odpowiedzią na sformułowane wcześniej cele szczegółowe w celu pracy. Wnioski są zgodne z tematyką rozprawy i postawionymi celami i hipotezami badawczymi. Mają one charakter poznawczy i praktyczny i powinny być wykorzystane w szkoleniu pielęgniarek rodzinnych.

Piśmiennictwo liczące 260 pozycji literatury, głównie krajowej oraz 7 witryn internetowych jest dobrze dobrane do tematu pracy. Cytowane prace to najnowsze doniesienia obejmujące głównie te z ostatnie 10 lat. Doktorantka zapoznała się szczegółowo z literaturą tematu, o czym świadczy przegląd literatury zaprezentowany we wstępie oraz dojrzała dyskusja wyników pracy w konfrontacji z doniesieniami innych autorów, a także wnioski z niej wypływające. Krótkie streszczenie w języku polskim i angielskim w sposób bardzo komunikatywny zapoznaje czytającego z istotnymi elementami pracy, co uważam za istotną zaletę. Aneks zawiera: spis tabel i rycin (przy dużej ich ilości bardzo ułatwia lekturę pracy), autorską ankietę wykorzystaną w badaniach, zgodę Komisji Bioetycznej UMB oraz zgodę placówek medycznych na przeprowadzenie badań, a także standaryzowane narzędzia badawcze.

Reasumując pragnę stwierdzić, że przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska na stopień dr n. o zdr. mgr Bożeny Ewy Kopcych nt. „Oczekiwania chorych i ich rodzin/opiekunów w zakresie wykonywanych świadczeń pielęgniarskich w opiece domowej.” wykonana pod kierunkiem dr hab. Jolanty Lewko w pełni spełnia wymogi stawiane dysertacjom na stopień dr nauk o zdrowiu. Jest ona napisana ładnym językiem oraz jest bez zarzutu pod względem edytorskim. Drobne uwagi, które wcześniej poczyniłem, mają charakter porządkujący i nie kwestionują wartości pracy. Stanowi ona, zdaniem recenzenta, dojrzałe opracowanie naukowe mające walory poznawcze mogące również znaleźć zastosowanie praktyczne w pracy pielęgniarki sprawującej opiekę domową. Uważam, że uzyskane wyniki badań powinny być impulsem do dalszych badań epidemiologicznych obejmujących znacznie większą populację pielęgniarek nie tylko z woj. podlaskiego. Problem ten stanowi nie tylko ważny problem medyczny ale również społeczny nie tylko dla tej grupy zawodowej, ale przede wszystkim dla starzejącego się społeczeństwa.

Wyrażam uznanie dla Doktorantki oraz Pani Promotor za podjęcie tego jakże ważnego problemu jako tematu dysertacji doktorskiej, mieszczącej w zagadnieniach dziedziny nauk o zdrowiu.

W związku z powyższym uzasadnieniem zwracam się do Wysokiej Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku o dopuszczenie mgr Bożeny Ewy Kopcych do dalszych etapów przewodu doktorskiego w dziedzinie nauk o zdrowiu.

Białystok 7.05.2018

Prof. dr hab. n. med. Jan Karczewski